

סימן כג

כלים שמשתמשים בהם פעם אחת לענין טבילה

בע"ה

סיון תשל"ג

למע"כ ידידי הרה"ג ר' אלימלך בלוט שליט"א.

הנה כלים העשויים לשימוש פעם אחת כי על הרבה פעמים אינם ראויין, ורובא דעלמא אינם דוחקין עצמן כיון שאין דמיהן יקרין ואין משתמשים בהן אלא פעם אחת אבל יש שדוחקין עצמן ומשתמשים בהן ב' או ג' פעמים אם צריכין טבילה.

הנה עיין ברמב"ם רפ"ב מכלים שכתב דטעם דכלים מלפת ואחרוג דלעת יבשים שטוהרים לפי שאי אפשר שיעמרו אלא זמן מועט, משמע אף ששייך להשתמש בהם איזה פעמים אבל אין מתקיימים כדרך כלי. וכן הוא מסתמא גם דעת התוס' שבת דף ס"ו ע"א, אך התוס' לא הביאו דלעת ואולי לא גרסי' זה בתוספתא, דהרי איכא קרריה במתניתין כלים פרק ג' משנה ה' שהוא מקבל טומאה, והר"ש פירש שם דלעת יבשה, ומשמע שטמא אף בלא חידוק, והתוס' מסתמא סברי כהר"ש ולא כהרמב"ם שהוא חרס, וגם רש"י בשבת דף קכ"ה פירש קרריה דלעת יבשה, שלכן לא יכלו לגרוס בתוספתא גם דלעת יבשה בכלל הטוהרים, אבל הר"ש עצמו פרק י"ז מט"ו גורס גם דלעת והוא סתירה לדידיה, אך אולי בשביל זה אינו גורס יבשה, ועיין בביאור הגר"א על התוספתא ב"מ פ"ו ה"ג שכתב תיבת יבשה מיותר והוא כהר"ש, וטעמו הוא כדי שלא יסתור להא דפרק ג' דדלעת יבשה סובר שהוא דבר המתקיים לזמן גדול שלכן מקבל טומאה, ועיין בביאור הגר"א בכלים ב"ק פ"ג שפירש על הא דתניא חרוק הקרריה הבריאה אין זה חבור הרעוה ה"ז חבור לגירסתו, ופירש הוא כלי שעושים מדלעת שמבשלין אותו בתנור עיי"ש דלכן נעשה כלי המתקיים להרבה זמן, ובתוספתא דב"מ פ"ו גרס הר"ש יבשה שהוא לח שלכן אינו מתקיים ואינו מקבל טומאה, ומצאתי בספר סדרי טהרות פרק י"ז דף קע"ו ד"ה ודלעת יבשה, שהקשה מפרק ג' שקרריה שהוא דלעת יבשה מקבל טומאה ותיירץ שהוא משום החרוק דמתקיים עיי"ה והבריאה שאינו חבור דמקבל טומאה אף בלא חרוק פירש שם דהוא דלעת לחה שאינה נוחה לישבר והוא ג"כ תירץ אבל להיפך ממה שכתבתי להר"ש והגר"א, ולא מסתברא כלל שלחה תתחשב כלי המתקיימת דהרי עשויה גם להרקב, וגם הא עומדת להתייבש בזמן קצר ואיך תתחשב קיימת והנכון כדביאירתי להר"ש והגר"א. עכ"פ חזינו דבלא מתקיימן אלא זמן קצר אף שישתמשו בהם איזה פעמים

מתכות מוכרחין לומר דדוקא הני מקבלין טומאה וצריכין טבילה ולא כלים ממינים אחרים דהתורה שניתנה מפי הקב"ה הרי היא ברא את כל מיני המתכות שבעולם אף אלו שלא ידעו האנישי ואם היו בדין טומאה וטבילה לא היה להקרא לפרט אלו, וגם כיון דכלי זכוכית שהוא ג"כ דבר הניתן והיה טהור מדאורייתא וגם רבנן שגזרו על כלי זכוכית לא היתה עיקר גזירתם בשביל דרמי למתכות אלא בשביל דרמי לכלי חרס בזה שחתלה בריאתו מן החול כדאמר ר"ל בשבת דף ט"ו ורק אחרי שגזרו טומאה החמירו שיטמא אף מגבן ככלי מתכות ולר' אשי הוא רק מטעם דדמו לכ"ח עיי"ש, וא"כ מוכרחין לומר דלא כל מתכות הם בריני טומאה אלא הששה מינים שנאמרו בפירוש, ולכן לא היה שייך לגזור בשביל זה מאחר שאינו מהששה מינים שלכן היתה הגזירה משום כלי חרס, וממילא גם טבילה מדין כלים חדשים אולי אין להצריך דהא בפרשה ההוא נאמר גם דיני טבילת כלים, אבל נראה דטבילה מדרבנן צריך כמו כלי זכוכית שא"ר אשי הוא"ל וכי נשתברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו, שטעם זה איכא בשאר מיני מתכות עוד יותר, ואף שר' אשי אינו סובר טעם זה בזכוכית לטומאה בשבת, והתוס' בשבת הזכירו שר' אשי רק לטבילת כלים חדשים סובר טעם זה ולא לענין טומאה ולא כתבו טעם, ונראה דהוא מחמת דאיתא בביצה דף ז' אפוש טומאה מדרבנן לא מפשינן לענין שלל של ביצים אף שגזרו לאסור לאכילה, ובתוס' מנחות דף ס"ט ד"ה דבלע הביאו בשם ר' האי גאון שלא גזרו לאפוש טומאה לענין עיכול עיי"ש, דלכן לא היו גוזרין טומאה על כלי זכוכית בשביל הדמיון למתכות כיון שרק אלו הששה מינים נאמרו ולכן הוצרכו לגזור משום כלי חרס, אבל לטבילה בכלים חדשים גזרו אף בשביל הדמיון למתכות.

והאוכל במלון (האטעל) או במסעדה וכדומה שאין טובלין כליהם ונתנו לפניו חתיכות בשר וכדומה מונחות ע"ג כלי מתכות או זכוכית ואינן צריכות לעצם הכלי ואינן משתמשין בו לצורך אכילה אף שגם כלי שמשתמשין בו לדברים יבשים הם ג"כ נחשבים כלי סעודה וצריכין טבילה אבל כיון שאין המאכל נאסר יש להחיר בשעת הדחק ליטול משם בידיים או בדרך שאי"צ טבילה ולאכול, אבל במקום שהמאכל צריך להכלי כגון מרק ומאכלים לחים אסור לאכול ממנו בלא טבילה שנחשבו ככלי סעודה מדצריך להם לצורך האכילה ובשעת האכילה.

וקינר איהבר בלו"ג,

משה פיינשטיין